

ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С. М. БУЛГАКОВИМ

Господарська діяльність- це основна форма життєдіяльності людини. Зміст господарської діяльності, її ефективність, спосіб організації та механізм функціонування характеризувала наукова думка всього історичного процесу розвитку людства.

Актуальність теми. Людина, її сутність, одна з актуальних проблем сучасності. Людина як головний і особливий фактор виробництва є носієм виробничих і суспільних відносин. Тому дослідження ролі та місця людини в економічній системі суспільства є актуальним в умовах нинішнього становлення та розвитку економіки.

Мета доповіді: розкрити поняття сутності «людини економічної», її природу, зв'язок з суспільством. Щоб досягти даної мети потрібно поставити такі **завдання**: що таке економіка і як вона пов'язана з людиною; з'ясувати основні поняття, що характеризують особистість з економічної точки зору; з'ясувати релігійну точку зору Булгакова щодо пояснення економічної, господарюючої людини; охарактеризувати постать Булгакова в економічній думці ХХ ст.

Об'єктом дослідження виступає людина в економіці.

Предметом дослідження: методологічні засади, зміст та основні теорії господарства Булгакова.

Дану тему досліджували: Д. Рікардо, І. Бенґамом, М. Вебер, А. Сміт, С. Булгаков.

На перший погляд, економіка та філософія- це дві різні сфери. Одна вивчає свідомість, друга- буття. Аналізуючи економіку як таку, слід зазначити, що її неможливо зрозуміти виходячи з неї самої, так би мовити, поглядом із середини. Саме той чи інший філософський аспект створює, власне, чіткий світоглядний та методологічний контекст в якому відбувається аналіз економічної діяльності людини та суспільства [2 с.46]. Економічна діяльність- це головна умова існування людей. Тому, ця сфера є першою передумовою людського існування.

Поняття «господарство» спонукає як до наукового так і філософського осмислення. Відмінність між філософією і наукою полягає не в їх об'єкті, а у пізнавальному інтересі, у способі його дослідження [6].

Зміни, що відбулися в господарському світі на межі ХХ-ХХІ ст, вимагають від теоретичної економіки нових концептуальних рішень.

У філософській думці постановка проблем та їх осмислення відіграє особливу роль, «штовхаючи» мислителів у філософську творчість . Господарство, як загальне філософське поняття, розкриває об'єктивний, цілеспрямований зв'язок людини зі світом природи і культури. Загалом наш час розуміє, відчуває, переживає світ як господарство .

Філософський інтерес до господарства- не простий дослідницький інтерес до маловивченої сфери реальності; такий інтерес з'являється як відповідь на драму взагалі людського пізнання, на кризу наукового пізнання, на нерозв'язність глобальних економічних проблем в межах економічної науки. Філософія господарства є спробою відповісти на такі питання, на які наука в цілому, й економіка зокрема, відповісти не можуть. І серед цих питань- цілі й наслідки господарської діяльності. Саме тому господарство- важливий, емкисний за змістом, феномен [6].

Особливе місце у філософії господарювання ХХ ст. займає «Філософія господарства» С.М. Булгакова. Слід відзначити, що вчений талановито охоплював думкою велике різноманіття видів людської діяльності- від економічних питань і політики до культури, історії, християнства та богослов'я. Булгаков відзначав що економіка не може розглядатися як мета, вона- лише засіб, і її організація повинна максимально служити духовному розвитку людини. Булгаков, посилаючись на Біблію, підкреслював, що відповідно до Священного Писання метою людської діяльності може бути тільки духовне самовизначення людини, перемога над властивими людині вадами жадності, користолюбства, суперництва. СENS господарської діяльності Булгаков бачить не в задоволенні матеріальних потреб людини, а в наближенні Царства Божого з його ідеалом любові [7].

Головним об'єктом Булгаківської критики стає Смітіанський тип «економічної людини», яка «не їсть, не спить, а все підраховує інтереси , прагнучи до найбільшої вигоди при найменших витратах: це розрахункова лінійка, що з математичною точністю реагує на зовнішній механізм розподілу та виробництва, який діє за власними залізними законами « [1 с.11]. Булгаков впевнено заявляє, що коли ставиться знак рівності між живою людиною і

абстракцією «економічної людини», висновки політичної економії виявляються хибними. Народне господарство в тому числі й світове, є певною мірою закономірно функціонуючим механізмом, як і особистість не є всього лиш розрахунковою лінійкою інтересів, а живим творчим началом... Господарство веде господар... Нове європейське ставлення до господарської праці вноситься в історію християнством. С. М. Булгаков приходиться до висновку, що економічна думка характеризується непримиреною боротьбою двох світоглядних парадигм- механічно-утилітарної та релігійної. Перша з них, що заперечує вічну перспективу буття людини, наголошує на економічних інтересах і правах індивідів, обов'язки яких перед суспільством і один перед одним відходять на другий план. Друга, що ґрунтується на теоцентричному світогляді, першочерговим вважає усвідомлення людиною обов'язків перед своїм Творцем, а суспільне життя розглядає як систему взаємних зобов'язань особистостей. Сам Булгаков тяжів до другої парадигми[5 с. 6]

Релігія як світогляд та ідеологія є істиною складовою частиною світової культури, а отже, вона не може стояти осторонь від певного трактування господарської і підприємницької діяльності людини, яку за своєю традицією опікає, оберігаючи її духовну чистоту .

Економічна діяльність набуває релігійного змісту як продовження через людину реалізації Божого плану щодо буття [3].

Економічна необхідність є завжди так чи інакше соціально-економічною необхідністю, бо людина протистоїть природі як член суспільства, інші члени якого нерідко є для неї не добровільними партнерами, а підневільними співниками в труді і суперниками в розподілі благ, нажитих цим трудом. Вчений вважає, що ця конкурентність між індивідами змушує в політичній економії зосереджуватись в основному на дослідження багатства як індивідуальної власності, або надбання окремих класів, народів і груп, висувуючи із її теоретичного кругозору проникнення в сутність господарського і його трансцендентальних основ. Булгаков робить висновок, що антагоністична боротьба, яка упродовж усієї історії точиться між людьми за перерозподіл багатства і певне місце в господарському процесі зумовлена в природній необхідності і навіть глибше- в наслідках первородного гріха: «Над людиною тяжіє прокляття..., бо що як не прокляття- це неволя розумих істот у мертвої, неосмисленої чужої їм природи, це вічна небезпека... « Це та правда яка висловена на перших сторінках книги буття людського роду як слово Божого гніву. Економічний матеріалізм теоретично фіксує цей момент прокляття, необхідності, рабства природнім стихіям [5 с.10].

Економічний тип людини за Булгаковим, це господарський діяч, підприємець якого в християнстві визначають зовнішнім тягарем господарської необхідності, бо самі апостоли Христові повинні були рибалити, займатися виробництвом палаток, але цк сприймалося як послуга Богові, як Христове послухання. І ця релігійна установка визначає духовно-моральний тип людини .

Людина не спроможна творити «з нічого», не спираючись на вже створений Богом ресурс [4].

Таким чином можна зазначити, що економічна свідомість людини заснована на категорії християнського віровчення. Булгаков одним із перших філософів звернув увагу на те, що господарська діяльність людини пов'язана з процесами негосподарськими за своєю природою. Це дозволило йому розкрити соціально-економічні та світоглядні аспекти господарського розвитку, зокрема необхідність моральних орієнтирів в господарських процесах.

Література

1. Булгаков С.Н. Народное хозяйство и религиозная личность// Булгаков С.Н. Два града. Исследования о природе общественных идеалов.-с.-ПБ.: Изд-во РХГУ, 1997.-589 с.».
2. Господарство як онтологічне підґрунтя економіки у творчості С. Булгакова [Текст]/ Ю Сапачук// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.-2011.-131.-с.46-49.
3. Інформатизаційно- глобалістичні аспекти «Філофії господарства» С.М.Булгакова [Текст]/ О. Шевчук//Економіка і прогнозування.-2003.-№2.-с.55-56.
4. Перспективи розвитку економічної теорії: конфлікт християнської та гуманістичної парадигми у світі ідей «Філософії господарювання» С.М. Булгакова [Текст]/

І. Назаров// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.-2011.-131.-с. 16-19.

5. Філософія господарства» С. М. Булгакова: неокласичний погляд на економічну діяльність [Текст]/ В. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.-2011.-131.-с.5-11.

6. Фесенко Г.Г. Філософія господарювання: Конспект лекцій(для студентів денної та заочної форм навчання)/ Г.Г. Фесенко; Хакр. нац. унт-міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова.- Х.:ХНУМГ, 2014.-90 с.

7. Філософія економіки частина 1 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://go.mail.ru/regir>.

8. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.